

JAARVERSLAG 2024
STICHTING TERUG NAAR HET BEGIN
WWW.TERUGNAARHETBEGIN.NL

MUZIEK - THEATER - KUNST - VERHALEN

Inhoudsopgave

1. Bestuursverslag	2
Algemeen/Doelstelling Stichting Terug naar het begin	2
Bestuurssamenstelling	2
Middelen	2
Beschrijving activiteiten editie 2024	3
Omvang/samenstelling publiek	4
Publieksonderzoek	5
Partners, samenwerkingen en sponsors	6
Horeca en voorzieningen	6
Arrangementen	6
Culturele Samenwerkingen	7
Festivalorganisatie en Realisatie	7
Sociale Projecten en Initiatieven	7
Sponsors/Subsidiënten	7
2. Jaarrekening	9
Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening	9
Balans	11
Exploitatierekening 2024	13
Toelichting Exploitatierekening	14
Vooruitblik	14
3. Prestatieverantwoording	15
4. Bijlages:	16
Bijlage 1: Speellijst/overzicht programma 2024	16
Bijlage 2: SWOT analyse 2024	17
Bijlage 3: Verantwoording codes cultuursector 2024	19

1. Bestuursverslag

Algemeen/Doelstelling Stichting Terug naar het begin

De stichting is opgericht op 26 januari 2011. De doelstelling van de Stichting is omschreven in artikel 2 van de statuten:

2. Het bevorderen van het kunstzinnige- en culturele klimaat in de provincie Groningen; en voorts al hetgeen met een en andere rechtstreeks of zijdelings verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin des woords.
3. De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het zo mogelijk jaarlijks organiseren van het festival "Terug naar het begin", op bij voorkeur meerdere locaties in de provincie Groningen.

De stichting is ingeschreven bij de kamer van Koophandel onder nummer 51899698. Het secretariaat is gevestigd aan de Julianaweg 3 9901 CN Appingedam. De stichting heeft een bankrekening bij de Rabobank, rek.nr. NL80.RABO.0190.6606.51. Naar buiten toe presenteert de stichting zich onder de afkorting TNHB, met meestal het bijbehorende logo. Informatie over de stichting en het festival staat op de website www.terugnaarhetbegin.nl. De stichting heeft d.d. 24 juni 2022 van de belastinginspecteur een beschikking ontvangen dat de stichting is gekenmerkt als een culturele ANBI.

Bestuurssamenstelling

Het bestuur van de stichting bestaat, conform de statuten, uit tenminste drie leden en ten hoogste zeven leden.

De bestuurssamenstelling ultimo 2024 is als volgt:

Dhr. L.H.M.P. (Leo) Delfgaauw	voorzitter	Huizinge
Mw. A.J. (Leonie) Wendker	secretaris	Eelderwolde
Dhr. F.E. (Erik) Juk	penningmeester	Appingedam
Dhr. A.P.J. (Peter) Vroege	lid	Groningen

De bestuursfunctie is op vrijwillige basis. De bestuursleden krijgen voor hun werkzaamheden geen vergoeding. Hiermee wordt voldaan aan de eisen van de Wet Normering Topinkomens (WNT).

Middelen

De middelen van de stichting bestaan uit bijdragen van subsidiegevers, fondsen, sponsorgelden en opbrengsten uit kaartverkoop en andere baten tijdens het festival.

Beschrijving activiteiten editie 2024

“De combinatie van fietsen door het Groninger landschap en de voorstellingen in de prachtige kerkjes maakt dit festival voor mij uniek”, “De geweldige sfeer, de sfeervolle locaties en bovenal de gevarieerde programmering zorgden ervoor dat we volgend jaar terugkomen”, “Een culturele belevens in een eeuwenoud prachtig landschap.”

In het weekend van 24, 25 en 26 mei vond de feestelijke jubileumeditie van TNHB plaats, verspreid over de gemeente Eemsdelta in de provincie Groningen. Al vijftien jaar strijkt TNHB eind mei neer in en om de eeuwenoude kerken die deze regio in Groningen zo kenmerken. Zo ook in de Nicolaïkerk in Appingedam: op vrijdagavond 24 mei 2024 startte het festival met de uitverkochte voorstelling MARIA MARIA MARIA van de Veenfabriek. Deze voorstelling in Appingedam was tegelijkertijd de noordelijke première van deze zeer goed ontvangen voorstelling. Bijzonder deze editie was dat de openingsvoorstelling ook op zaterdag- en zondagavond te zien was voor het festivalpubliek dat er door de grote belangstelling op vrijdagavond niet bij kon zijn.

Voorafgaand aan deze voorstelling opende Marlene Bakker het festival met het prachtige nummer ‘Stain’, dat ze zo bij het festival vond passen. Het nummer gaat over de vraag ‘Wat heeft recht van bestaan?’, over de keuze voor het behouden of laten verdwijnen van erfgoed en natuur en hoe iedereen hier zijn eigen visie op heeft. Voorzitter Leo Delfgaauw bedankte in zijn openingswoord alle betrokkenen en in het bijzonder oprichter Geert Lameris en artistiek leider Minke van der Velde.

Op zaterdag en zondag was in de Eemsdelta een welbekend beeld te zien: festivalbezoekers gingen op pad en al fietsend van het ene naar het andere wierdedorp ontdekten ze in Groninger kerken een wereld aan verhalen in een diverse mix van podiumkunsten. De inhoudelijke focus en de diversiteit van het programma worden gewaardeerd door het publiek, blijkt uit de jaarlijkse publieksenquête¹. Zowel de indrukwekkende voorstelling MARIA MARIA MARIA, als het unieke optreden van Wende of de intieme, persoonlijke performance van Eva van Manen; deze en nog veel meer voorstellingen zijn door bezoekers als hoogtepunten genoemd van deze vijftiende editie van TNHB.

De publieke belangstelling was met meer dan 2700 bezoekers over het gehele weekend hoger dan ooit. Tijdens de vorige editie bleek er al veel nieuw publiek te zijn bereikt: voor maar liefst 35% was het toen de eerste keer dat hij/zij het festival heeft bezocht. Deze editie was 34% van het publiek voor eerst op bezoek. Net als vorig jaar koos TNHB ervoor om bij deze editie het programma te herhalen op de zondag. Voor publiek fijn, maar ook voor de artiesten die twee dagen kunnen genieten van het Groningse wierdenlandschap en zich zo meer onderdeel voelen van het festival. Doordat de oude kerkjes nu een weekend lang proefruimtes zijn voor artiesten (in plaats van maar 1 dag) heeft dit vaak ook een positieve uitwerking op de uniciteit van de performances.

Wat deze jubileumeditie extra bijzonder maakte was dat we dit jaar één centrale locatie hadden in Oosterwiltwerd: ons festivalhart, een mooie samenwerking met eetcafé de Boerderij in

¹ cijfers gebaseerd op resultaten publieksenquête, ingevuld door 276 bezoekers

Oosterwijtwerd. Bezoekers begonnen hier hun dag en kwamen aan het einde van de dag terug voor een drankje of genoten van de gezamenlijke BBQ. Ook de artiesten kwamen na hun optredens naar het festivalhart om mee te eten. Daarnaast waren er weer volop samenwerkingen met bewoners uit de omgeving: zo konden bezoekers neerstrijken bij pauzeplekken zoals de authentieke molen De Stormvogel, de betoverende boomgaard De Luiningahof of de kerktuin van het prachtige dorpje Krewerd. En voor een uniek inkijkje in het festivalgebied stonden er lokale gidsen op het programma voor een “kijk-ommetje” door het dorp, wijk of molen.

Ook dit jaar was er weer een speciale korting voor inwoners van Eemsdelta. De 200 tickets die voor 50% korting gekocht konden worden waren al na een maand uitverkocht. Nieuw dit jaar was de samenwerking met Arriva, met wie TNHB de speciale bustickets aanbood, waarmee bezoekers van Station Groningen direct naar Oosterwijtwerd werden gebracht en aan het einde van de dag weer terug naar Groningen. Daarmee maakte TNHB het voor stadse publiek toegankelijker om vanaf de stad naar ons festival te komen.

Dankzij de waardering en het enthousiasme van het publiek en de grote betrokkenheid van de kerk- en dorpscommissies, vrijwilligers en lokale ondernemers heeft TNHB een prachtige jubileumeditie neergezet, heeft zij nieuwe samenwerkingen opgezet en gezorgd door ontmoetingen tussen mensen die elkaar anders niet snel zouden treffen. Aan de hand van de jaarlijkse enquête heeft TNHB alle tips, ervaringen en beoordelingen verzameld. Op de website staat een uitgebreid inhoudelijk verslag, gelardeerd met vele mooie foto's van de diverse activiteiten c.q. optredens:

[https://terugnaarhetbegin.nl/media/1/Eindverslag TNHB 2024 definitief-2-min.pdf?v=1728487709](https://terugnaarhetbegin.nl/media/1/Eindverslag_TNHB_2024_definitief-2-min.pdf?v=1728487709)²

Omvang/samenstelling publiek

In 2024 trok TNHB 2.720 bezoekers gedurende het festivalweekend, een stijging van ruim 13% ten opzichte van de 2.400 bezoekers in 2023. Deze groei sluit aan bij de ambitie van TNHB om zowel in omvang te groeien als aantrekkelijk te zijn voor nieuw en jonger publiek.

Uit de publieksenquête blijkt dat 34,4% van de bezoekers het festival voor de eerste keer bezocht, wat erop wijst dat TNHB er in slaagt nieuw publiek aan te trekken. Ook de leeftijdsverdeling past bij de ambitie om beginnende cultuurconsumenten (30+) aan te spreken: 32,6% van de bezoekers was tussen de 30 en 60 jaar oud. Daarnaast bestond 39,9% van het publiek uit bezoekers tussen de 60 en 69 jaar, en 27,5% was ouder dan 69 jaar.

In de toename van het aantal bezoekers en publieksopbouw, speelde de prijsstrategie een belangrijke rol: hoewel de ticketprijzen omhoog werden gebracht, vonden we het van belang ook een betaalbaar festival te blijven voor een brede doelgroep. Zo introduceerden we de volgende kortingen: een korting van 50% op de reguliere ticketprijs voor jongeren, een korting van 50% voor bewoners in het festivalgebied én een vroege vogel korting van 20% op de

²Er zijn enkele verschillen tussen de financiële cijfers in het inhoudelijk verslag (zomer 2024) en de jaarrekening in dit verslag, door stelposten, openstaande facturen en mogelijke afwijkingen in subsidiebeschikkingen. De jaarrekening 2024 bevat de definitieve cijfers.

opening, dag- en weekendtickets waarbij bezoekers werden gestimuleerd in een vroeg stadium al tickets te bestellen. In het kader van klantenbinding kon onze trouwe achterban van de Stichting Groninger Kerken rekenen op een speciale kortingsactie van 20% korting op de tickets. Hoewel 87% aangeeft de ticketprijs precies goed te vinden, worden deze acties wel gewaardeerd, blijkt ook uit reacties in de publieksenquête.

Wat betreft herkomst komt het merendeel van de bezoekers uit de drie noordelijke provincies (Groningen, Friesland en Drenthe). Ongeveer 40% komt uit de stad Groningen. TNHB weet echter ook publiek van buiten de regio aan te trekken: bezoekers kwamen onder andere uit Midden- en Zuid-Nederland. Daarmee sluit de publieksopbouw aan bij de ambitie om ook buiten Groningen bekendheid te genereren.

In 2024 zette TNHB extra stappen om haar publieksbereik te verbreden. Er was contact met o.a. IVAK, Gemeente Eemsdelta, Marketing Groningen, SPOT Groningen, Kunstpunt Groningen, ARRIVA, Dagblad van het Noorden, RTV Noord, 3voor12. Deze inspanningen dragen bij aan de langetermijnstrategie om cultuurminnende stedelingen en nieuwe doelgroepen te bereiken.

Publieksonderzoek

In 2024 heeft TNHB op meerdere niveaus aantoonbare impact gehad. Het diverse artistieke aanbod sprak 63% van de bezoekers enorm aan. Zo noemen meerdere bezoekers te hebben genoten van de diversiteit van het aanbod (“de diversiteit prikkelt” en “mooi afwisselend en vol verrassingen.”) en wordt door meerdere bezoekers de intimiteit van bijvoorbeeld de optredens van Anas habib (“prachtige zang en muziek in de beslotenheid van de synagoge”) en de optredens van Broeder Dieleman en Marlene Bakker (“intiem, open en direct. Recht uit het hart”) geprezen.

De artistieke programmering was stevig geworteld in de regio, met kunstenaars en muzikanten die zich verbonden voelen met het Groninger wierdenlandschap en religieus erfgoed. Door samenwerkingen met het Prins Claus Conservatorium, die een prachtige plek kregen in het geheel met intieme optredens binnen de verschillende pauze-locaties van het festival, Academie Minerva, waarvoor studenten een kunstproject ontwikkelden in de Mariakerk ‘t Zandt, Noordstaat, die een performance op maat maakten in de Mariakerk in Oosterwijtwerd werd een platform geboden aan nieuw en regionaal talent. Daarmee droeg TNHB bij aan de ontwikkeling van de eigen sector én aan vernieuwing binnen de podiumkunsten.

De maatschappelijke impact kwam onder meer tot uiting in het project Grenzeloos, waarin samen met IVAK en instellingen als De Zijlen, Cosis, 's Heeren Loo en WerkPro ruimte werd gegeven aan deelnemers met een zorgachtergrond. Ook de kijk-ommetjes, gerealiseerd samen met bewoners uit verschillende dorpen in de gemeente Eemsdelta, droegen bij aan meer inclusie, participatie en genereerden bovendien ontmoetingen tussen mensen die elkaar anders niet zo snel zouden hebben ontmoet. Deze projecten werden door 22,1% van het publiek gewaardeerd.

De impact op de directe omgeving en economie was eveneens merkbaar. 12% van de bezoekers gaf aan voor het eerst in de gemeente Eemsdelta te zijn, en bijna 15% combineerde het festivalbezoek met andere activiteiten zoals winkelen, kamperen of horeca. Dankzij

samenwerkingen met lokale ondernemers – waaronder Eetcafé De Boerderij, Hotel Spoorzicht, Landgoed De Camping, en het Eemshotel – werden speciale TNHB-arrangementen ontwikkeld, gericht op verlenging van het verblijf. Waar in 2017 slechts 10% van de bezoekers een overnachting boekte, is dit aandeel in de afgelopen jaren gestegen naar 30%.

Het festival creëerde bovendien directe economische kansen door samenwerking met lokale horecalocaties en culturele instellingen. Activiteiten als de pauzeplekken en het festivalhart in Oosterwijtwerd, mogelijk gemaakt in samenwerking van Eetcafé de Boerderij werden door bezoekers bijzonder gewaardeerd en leverden ontmoetingen en rustmomenten op in het festivalprogramma.

Dankzij medewerking van twintig dorps- en kerkcommissies kon het festival plaatsvinden in bijzondere monumentale locaties, waarbij bewoners vaak zelf de rol van host of locatiemanager op zich namen. Deze persoonlijke benadering werd nadrukkelijk gewaardeerd door het publiek: in reacties werd de “gemoedelijke sfeer, het persoonlijke contact met medewerkers en bewoners” en de “goede organisatie” vaak genoemd.

De organisatie zelf werkte nauw samen met regionale partners zoals Marketing Groningen, Visit Eemsdelta en Erfgoedpartners.

Partners, samenwerkingen en sponsors

Naast de samenwerkingen met Stichting Oude Groninger Kerken, kerk-beheerders, dorpscommissies en vrijwilligers, investeren we jaarlijks in samenwerkingen met lokale ondernemers, culturele initiatieven en instellingen. Hieronder een overzicht:

Horeca en voorzieningen

- Voor het realiseren van de pauzeplekken werkten we samen met de Luinahof in Bierum, De Kosterij en kerkcommissie in Krewerd en molen De Stormvogel in Loppersum;
- Eetcafé De Boerderij in Oosterwijtwerd verzorgde de lunch voor het team en catering voor artiesten, vrijwilligers en bezoekers.
- Paviljoen Overdiep in Appingedam verzorgde de catering voor artiesten van de Veenfabriek;
- Met Guikema Rijwielhandel uit Ezinge werkten we samen voor het realiseren van de fietsverhuur;
- Met medewerking van ARRIVA werden speciale bussen ingezet om het publiek van Station Groningen naar Oosterwijtwerd te brengen en weer op te halen.
- De artiesten die optraden op het festival werden ondergebracht in Hotel Spoorzicht in Appingedam, Hotel de Boegschroef in Delfzijl en Hotel Wapen van Leiden in het centrum van Appingedam.

Arrangementen

- Speciale TNHB-arrangementen zijn ontwikkeld met Hotel/Spa Spoorzicht in Loppersum, Landgoed De Camping in 't Zandt, van der Valk Hotel Groningen-Zuidbroek en het Eemshotel in Delfzijl voor het stimuleren van een langer verblijf in het festivalgebied.

Culturele Samenwerkingen

- In samenwerking met Noordstaat realiseerden we een voorstelling rondom het thema Maria in de Mariakerk in Oosterwijtwerd plus de 'Noord naar het begin bustour' langs een aantal optredens;
- In samenwerking met lokale bewoners realiseerden we "kijk-ommetjes" voor een uniek inkijkje in het festivalgebied;
- Voor de audioinstallatie Sound Soils werd samengewerkt met onderzoekers van lectoraat Music in Context van het Kenniscentrum Kunst & Samenleving (Hanzehogeschool Groningen);
- In samenwerking met kunstenaarsduo Kaneli & Smit werd een beeldende kunstroute gerealiseerd tijdens TNHB;
- In samenwerking met Academie Minerva & Prins Claus Conservatorium Groningen werd een multimediale performance gemaakt in de Mariakerk in 't Zandt;
- Met kunstenaarsinitiatief Bierumer School werd de residentie van kunstenaar Maaïke Meindersma mogelijk gemaakt dat resulteerde in een aantal video's en een kunstinstallatie;
- Met het Zummerbühne Strijkkwartet werd een exclusief koffieconcert georganiseerd op de zaterdag- en zondagochtend in ons festivalhart;
- Met drie muziekduo's van het Prins Claus Conservatorium werden optredens georganiseerd op de pauzeplekken en aan het einde van de dag in het festivalhart.

Festivalorganisatie en Realisatie

- Rinnert Veldman en Mieke den Braber ontwikkelden en realiseerden de aankleding van het festival;
- Met vormgeefster Liza Verhoeven wordt jaarlijks het artwork van TNHB gerealiseerd;
- Geluid- en techniek productie werd verzorgd door Rentamp;
- Met de expertise van online marketingbureau Kollektiv Media is voor de promotie van TNHB via Social Media een online campagne gerealiseerd;
- In samenwerking met Marketing Groningen en Visit Eemsdelta is TNHB zichtbaar geworden op de kanalen van Visit Groningen;
- Met Erfgoedpartners werd de ticketverkoop gerealiseerd;
- Met Volle Zalen werden posters en flyers verspreid in de stad Groningen en provincie;
- In samenwerking met SPOT Groningen werd een promotieartikel geplaatst in het SPOT magazine.

Sociale Projecten en Initiatieven

- In samenwerking met Via Ivak, De Zijlen Cosis, 's Heeren Loo en Mieke den Braber werd het Project Grenzeloos gerealiseerd.

Sponsors/Subsidiënten

De vijftiende editie van Terug naar het begin werd mogelijk gemaakt dankzij de financiële steun van:

- Cultuurfonds
- Emmaplein Foundation

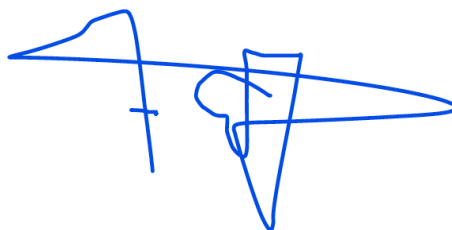
- Fonds 21
- Fonds Eemsmond
- Fonds Podiumkunsten
- Gasunie
- Gemeente Eemsdelta
- Mijn Thuis Mijn Verhaal
- J. B. Scholtenfonds
- Lirafonds
- Loket Leefbaarheid Groningen
- Cultuurnota Groningen
- Provincie Groningen
- Stichting Beringer Hazewinkel
- Stichting Oude Groninger Kerken
- Stichting Promotionele Activiteiten Appingedam
- VSB fonds

Stichting Terug naar het begin

Groningen, 27 mei 2025

Leo Delfgaauw, voorzitter

Erik Juk, penningmeester

2. Jaarrekening

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijnen voor jaarverslaggeving voor kleine organisaties zonder winststreven. Tevens is rekening gehouden met de voorwaarden zoals opgenomen in het Handboek verantwoording van het Fonds Podiumkunsten versie 1.1 (jan 2022).

Alle genoemde bedragen zijn euro's.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. De activa en passiva zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen ervan naar de onderneming zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten zijn toegerekend aan de periode waarop deze betrekking hebben, uitgaande van historische kosten.

Verliezen worden verantwoord als deze voorzienbaar zijn; baten worden verantwoord als deze gerealiseerd zijn. De baten zijn gebaseerd op het gefactureerde of doorberekende bedrag voor geleverde goederen en diensten.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden gewaardeerd op nominale waarde.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen van de schatting bestaat de onderdelen algemene reserve, bestemmingsreserve en Bestemmingsfonds FPK.

Schulden

Schulden zijn gewaardeerd tegen de kostprijs.

Opbrengstverantwoording

De Stichting rekent de opbrengst van verkoop van tickets en overige (subsidie) opbrengsten tot de netto-omzet wanneer alle betalingen zijn ontvangen danwel dat er een er redelijke zekerheid bestaat dat deze inbaar is

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het bestuur zich oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Balans

BALANS per 31 december 2023 en 31 december 2024

Activa	31-12-2023	31-12-2024	Passiva	31-12-2023	31-12-2024
Vaste Activa	€ -	€ -	Eigen Vermogen		
			Eigen vermogen St Tnhb	€ 17.887	€ 21.632
			Bestemmingsreserve festival	€ 41.323	€ 60.123
			Bestemmingsfonds FPK	€ 7.571	€ 11.428
Vlottende activa			Kortlopende schulden		
Nog te ontvangen subsidie	€ 16.588	€ 3.000	Te betalen BTW	€ 879	€ 2.610
Liquide middelen	€ 88.127	€ 143.445	Crediteuren	€ 6.055	€ 22.152
			Vooruitontvangen subsidie	€ 31.000	€ 28.500
Totaal Activa	€ 104.715	€ 146.445	Totaal Passiva	€ 104.715	€ 146.445

Toelichting balans

Eigen vermogen

Vermogensvergelijking	1-jan	31-dec	mutatie
Bestemmingsreserve festival	€ 41.469	€ 60.123	€ 18.654
Bestemmingsreserve FPK	€ 7.571	€ 11.428	€ 3.857
<i>Totaal bestemmingsreserves</i>	€ 48.894	€ 71.551	€ 22.658
Eigen vermogen	€ 17.887	€ 21.632	€ 3.745
Totaal	€ 66.781	€ 93.183	€ 26.402

Resultaatverdeling	Festival	Stichting	Totaal
Resultaat Festival	€ 22.658	€ 3.745	€ 26.402
Mutatie bestemmingsreserve + EV	€ 22.658	€ 3.745	€ 26.402

Berekening bestemmingsfonds Podiumkunsten	2021	2022	2023	2024	Cumulatief
Meerjarige Subsidie Fonds Podiumkunsten	€ 26.954	€ 28.036	€ 29.858	€ 51.180	€ 136.028
Totaal Baten	€ 288.942	€ 196.960	€ 262.535	€ 316.149	€ 1.064.586
Exploitatieresultaat	€ 43.238	€ -2.247	€ 25.790	€ 22.658	€ 89.439
Bestemmingsfonds op 31/12/2024				€	11.428

Kortlopende schulden

Onderstaande subsidies zijn al wel toegekend maar zijn (nog) niet besteed in 2024.

Deze subsidies zullen worden aangewend voor organisatie van het festival in 2025 (of 2026).

Specificatie vooruit ontvangen subsidies		
Eemsdelta Versterking cultuur	€	10.000
Nationaal Programma Groningen - loket Leefbaar	€	10.000
Prov. Groningen cultuur participatie	€	5.000
Gemeente Eemsdelta / Mijn Thuis- Mijn Verhaal	€	3.500
Totaal	€	28.500

Van het Scholtenfonds was een termijn teveel ontvangen. Deze is begin 2025 terugbetaald.

Aanvullend is ook nog een nabetaling gedaan aan auteurs en een aantal leveranciers moet nog een nota sturen.

Crediteuren		
Terugbetaling subsidie Scholtenfonds	€	10.000
Nabetaling honorarium auteurs	€	4.650
Nog te ontvangen facturen	€	7.502
Totaal	€	22.152

Exploitatierkening 2024

Lasten	Boekjaar 2023	Begroting 2024	Boekjaar 2024
Beheerslasten (productiekosten)	€ 67.792	€ 78.210	€ 86.102
Beheerslasten (materieel)	€ 5.060	€ 10.714	€ 4.957
Totale beheerslasten	€ 72.852	€ 88.924	€ 91.059
Activiteitenlasten personeel	€ 98.870	€ 107.465	€ 104.812
Activiteitenlasten materieel	€ 43.524	€ 42.539	€ 44.346
Totale activiteitenlasten	€ 142.394	€ 150.004	€ 149.158
Overige programmakosten	€ 22.802	€ 26.232	€ 32.418
Marketing	€ 11.405	€ 22.253	€ 20.855
Totaal lasten	€ 249.453	€ 287.414	€ 293.491
Baten			
Publiekinkomsten	€ 50.350	€ 54.000	€ 79.071
Sponsorinkomsten	€ 4.125	€ 14.641	€ 3.025
Totaal directe opbrengsten	€ 54.475	€ 68.641	€ 82.096
Vergoeding uit samenwerking	€ 15.000	€ 15.000	€ 15.000
Subtotaal eigen inkomsten	€ 69.475	€ 83.641	€ 97.096
Fonds Podiumkunsten regulier	€ 28.222	€ 28.222	€ 32.637
Fonds Podiumkunsten aanvullend			€ 20.000
Subsidie Provincie Groningen	€ 38.500	€ 37.100	€ 46.588
Coronasubsidie Prov. Groningen	€ 16.588		
Subsidie gemeenten	€ 19.500	€ 35.000	€ 11.586
Totaal subsidies	€ 102.810	€ 100.322	€ 110.811
Mondriaanfonds	14.000	€ -	€ -
J.B. Scholtenfonds	15.000	€ 20.000	€ 20.000
Fonds 21	15.000	€ 15.000	€ 15.000
VSB-fonds		€ 15.000	€ 18.680
Beringer Hazewinkel	5.000	€ 10.000	€ 10.000
Cultuurfonds	20.000	€ 20.000	€ 20.000
Overige fondsen	21.250	€ 14.450	€ 24.562
Totaal Fondsen	€ 90.250	€ 94.450	€ 108.242
Totaal Baten	€ 262.535	€ 278.413	€ 316.149
Saldo gewone bedrijfsvoering (festival)	€ 13.082		€ 22.658
Saldo bijzondere baten en lasten	€ 12.708		€ 3.745
Exploitatieresultaat	€ 25.790		€ 26.402

Toelichting Exploitatierkening

Het boekjaar 2024 is afgesloten met een positief resultaat ad € 26.402,-.

Het festivalresultaat 2024 is € 22.658,-. Begroot was een festivalresultaat van nihil.

De totale kosten hebben de begroting overschreden met ruim € 6.000,-. Dit heeft vooral te maken met reguliere prijsstijgingen en aanvullende eisen/wensen van artiesten. Na de coronaperiode willen de meeste artiesten een eenpersoonshotelkamer; voor de corona-periode was een tweepersoonkamer vaker de regel.

Aan de inkomstenkant hadden we een aantal meevallers ten opzichte van de begroting.

De inkomsten uit de kaartverkoop waren € 25.000,- hoger dan begroot en ook aanzienlijk hoger dan in 2023. Dit heeft een tweetal oorzaken:

- een prijsverhoging van ca. 10%;
- hoger aantal bezoekers. In 2024 was het festival nagenoeg uitverkocht.
Aantal bezoekers 2024: 2.700 (jaar 2023: 2.400).

Qua subsidies en fondsen hebben we de doelstelling uit de begroting kunnen realiseren. Met name de subsidies van het Fonds Podiumkunsten en de Provincie Groningen zijn een stevige basis voor het festival. Vooral ook dankzij deze subsidies kunnen we een grote groep artiesten aan ons festival binden.

De “sponsorinkomsten” zijn lager dan de begroting, maar we hebben wel meer inkomsten vanuit “overige fondsen” (o.a. SPAA en Fonds Eemsmund).

De beide inkomstenbronnen tezamen zijn qua begroting en realisatie behoorlijk in evenwicht (begroting: € 29.091,-; realisatie: € 27.587,-).

De volgende subsidies zijn, conform de toekenningsvoorwaarden, (deels) doorgeschoven naar 2025:

- Nationaal Programma Groningen – Loket Leefbaarheid
- Gemeente Eemsdelta – Versterking Cultuursector
- Provincie Groningen – cultuurparticipatie & presentatie erfgoed

Vooruitblik

Ook voor de komende jaren (2025-2029) heeft TNHB vanuit het fonds Podiumkunsten en de Provincie een toezegging ontvangen voor de organisatie in de komende jaren. Onze doelstelling is om ook de komende jaren een aantrekkelijk programma te organiseren, waarvoor voldoende publieke belangstelling is, zodat onze publieksinkomsten structureel hoger zijn dan in het verleden (ca € 80.000,- ipv ca € 50.000,-). Hiermee hoopt TNHB ook voldoende dekking te hebben voor de alsmaar stijgende kosten (inflatie en fairpay).

3. Prestatieverantwoording

Kwantitatieve gegevens

Aantal dagen georganiseerd	3
Aantal bezoekers	2.700
Aantal deelnemende kerken/locaties	30
Publieksinkomsten	€ 79.071,-

Bezoekersprofielen

Leeftijd bezoekers	70 % boven 60 jaar
Aantal nieuwe bezoekers	34%
Mogelijk herhaalbezoeker	89 %
Meer dan 3x het festival bezocht	33 %
Aantal bezoekers Groningen stad en provincie	63%
Aantal bezoekers buiten de provincie Groningen	37%
Profiel kopers	Man 30%
	Vrouw 69%

4. Bijlages:

Bijlage 1: Speellijst/overzicht programma 2024

ACADEMIE MINERVA + PRINS CLAUS

CONSERVATORIUM Een groep studenten presenteren samen hun multimediale performance ANOTHER TIME in de Mariakerk in 't Zand. 🎵🎭

BEELDDE KUNSTROUTE Prikend in het Groningse landschap, omgeven door rust en ruimte, vind je de kunstwerken van kunstenaars Kaneli & Smit, Wim Warrink en Joran van Soest. 🎭

BLAUDZUN Luister naar gevoelige ballads afgewisseld met krachtige songs in de imposante Petrus en Pauluskerk in Loppersum. 🎵🎭

BOOMGAARDSESSIES MET PILAR & JOOST Geniet in de boomgaard de Luingahof van een hapje en een drankje onder het genot van live-muziek. 🎵🎭

BOYS WON'T BE BOYS Een theatrale happening en vrolijke aanklacht in de Donatuskerk Leermens. Omdat hokjes er zijn om je in om te kleden tot wie je echt bent. 🎭

BROEDER DIELEMAN EN MARLENE BAKKER In de Solwerderkerk komen het Groningse en Zeeuwse landschap samen in een openhartige voorstelling vol melancholie, verhalen en verlangens. 🎵

CHARLOTTE BEERDA OP ZATERDAG luister je in de kerk van Tjamsweer naar deze woordenkunstenaar en singer-songwriter en haar optreden MARIA: over de complexiteit van vrouwelijkheid.

COLLECTIEF TIJDLOOS - ONBEVLEKT is een combinatie van kleinkunst, muziek en spoken word, speciaal gemaakt voor het festival en de Mariakerk in Oosterwijtwerd. 🎵🎭

DE VEENFABRIEK - MARIA MARIA MARIA Weergaloos muziektheater en een wonderlijke vertelling over de bekendste Moeder ter wereld en haar kinderen in de Nicolaïkerk in Appingedam. 🎵🎭

DJUWA MROIVILI + JAMES OESI Droom weg bij de prachtige klassieke klanken van de piano en contrabas onder de prachtige gewelven van de Sebastiaankerk in Bierum. 🎵

EVA VAN MANEN + RORY RONDE In het Mauritiuskerkje in Marsum vind je de mooie akoestische songs waarvoor de natuur een bron van inspiratie vormde. 🎵

IN GESPREK MET JOERI VOS - REGISSEUR MARIA

MARIA MARIA OP ZATERDAG In het Raadhuis Appingedam duik je dieper in het verhaal en het maakproces van de voorstelling MARIA MARIA MARIA. 🎭

JANNE SCHRA Luister in de Stefanuskerk naar gevoelig mooie songs die je raken tot in je diepste binnenste. Met het breekbaarst uit haar Engelstalige oeuvre aangevuld met nieuwe liedjes. 🎵🎭

LUWTEN Een exclusieve solo-set die betoverend zal klinken onder de karakteristieke gewelven van de Pancratiuskerk in Godlinze. 🎵

MAAIKE MEINDERTSMA in de Bierumer school beleef je de bijzondere kunst- en video-installatie SHORTCUT, over de haast om ons heen en alle vormen die het kan aannemen. 🎭

MARIA SONGBOOK DOOR ANASS HABIB &

VEENFABRIEK In de Synagoge in Appingedam hoor je de musici uit de voorstelling MARIA MARIA MARIA met een aanvullend programma. 🎵

MOLENSSESSIES MET CLARIMBA Geniet in molen de Stormvogel van een hapje en een drankje onder het genot van live-muziek. 🎵🎭

NIENKE NASSERIAN - RISE, EEN ZELFHULP OPERA is een muziektheatervoorstelling over de maakbaarheid van geluk waarin verrassende genres en instrumenten samenkomen. 🎵🎭

RUIMTEREIS In de dorpstuin van Oosterwijtwerd luister je in jouw eigen gebouwde hut naar SHELTER. Een ode aan creativiteit en de plek van de huttenbouwer binnen onze maatschappij. 🎵🎭

SANDER PLUKAARD In de Johanneskerk in Losdorp zie je ZEE MUUR: een gevoelige monoloog en tevens troostrijk verhaal, over de verwerking van een nooit te verwerken trauma. 🎭

SOUND SOILS Tijdens SOUND SOILS klinken er in de kerk van Zeerijp wandelinterviews van Ruth Koops van 't Jagt met inwoners uit Eemsdelta en daarbuiten. 🎵🎭

TIMO DE JONG Een muzikale ode aan de karakteristieke kerkjes in de kerk van Krewerd. Muziek die is geïnspireerd door de jaren zestig, maar dan in een eigentijds en verfijnd jasje gestoken. 🎵

TUINSESSIES MET SIRACH TER VEER + MARA SEJANE

Geniet in de kerktuin van Krewerd van een hapje en een drankje onder het genot van live-muziek. 🎵🎭

WENDE Een intiem en uniek optreden. Met haar nieuwe show UNPLUGGED, die maar op een aantal plekken exclusief te zien is, gaat ze terug naar de basis. 🎵🎭

ZEF HEMEL Vanaf het festivalhart ontdek je al wandelend het verleden, heden en de toekomst van het landschap om je heen met WANDELEN RICHTING DE TOEKOMST VAN GRONINGEN. 🎭

ZOZY OP ZONDAG luister je in de kerk van Tjamsweer naar TUNNELVISIE X ULTRAZOOM. Elektronisch en a capella, synth partijen en koorzang, het komt allemaal voorbij tijdens deze voorstelling. 🎵

ZUHAUSE In JONGEN, JE MOEDER... komen live muziek, dans en tekst samen en schetsen ze een wereld vol waanbeelden, dromen, en de worsteling met een nieuwe realiteit in de kerk van Wirdum. 🎵🎭

ZUMMERBÜHNE STRIJKKWARTET X JAN HENK DE GROOT EN YRSA Start je festivaldag met dit fijne koffieconcert midden in het festivalhart. 🎵

Bijlage 2: SWOT analyse 2024

SWOT-ANALYSE	
Sterk	Zwak
- sterke programmering: in artistiek opzicht, maar ook in breedte, diversiteit en pluriformiteit - aantrekkelijke ambiance: historische kerken, wierdendorpen en Groninger landschap - brede inbedding in omgeving: verbondenheid met de Stichting Groninger Kerken; betrokkenheid van lokale bevolking, als uitvoerders, vrijwilligers en bezoekers (o.a. kerk- en dorpscommissies) - brede groep supporters: vrijwilligers, terugkerende bezoekers, artiesten	- begroting: geen financiële basis voor meerdere jaren; fondsenwerving vergt veel tijd - festivalleiding: sterk, maar nog geen financiële basis voor meerjarencontract - samenstelling publiek: nog te eenzijdig (qua leeftijd, achtergrond) - beloning artiesten en festivalmedewerkers: nog onvoldoende financiële ruimte om een goede financiële en rechtspositie te garanderen
Kansen	Bedreigingen
- festival heeft in 15 jaar bestaansrecht bewezen: enthousiaste evaluaties maken duidelijk dat er een toekomst en groeimogelijkheden voor het festival zijn - groeipotentie: aantal bezoekers kan jaarlijks toenemen door gerichte marketing - samenwerking: additionele promotie via het Gouden Rand-project (gezamenlijke marketingcampagne voor vier regionale festivals in Groningen)	- financiering: bezuinigingen op cultuursubsidies en - daarmee verbonden - toenemende concurrentie bij aanvragen bij cultuurfondsen - programmering: mag niet te elitair worden, moet toegankelijk zijn voor breed publiek - toegankelijkheid: festival moet betaalbaar blijven voor de - relatief arme - lokale bevolking - bereikbaarheid: openbaar vervoermogelijkheden voor festivalbezoekers van buiten de gemeente zijn beperkt; verplaatsing van voorstelling naar voorstelling vraagt gebruik van fiets of auto.

Doelstellingen relaties:

- festivalleiding: streven naar meerjarencontract voor kerngroep, om de sterke artistieke en brede programmering te verankeren
- samenwerkingsverbanden: continueren van goede contacten met Stichting Groninger Kerken, lokale bevolking en middenstand, dorps- en kerkcommissies
- fondsen: investeren in relatie met bestaande fondsen

Financiële doelstellingen:

- streven naar meerjarenbegroting, met meerjarige toezeggingen fondsen en sponsors
- verbreding financieel draagvlak: zoeken naar aanvullende sponsoring, met name in het lokale bedrijfsleven

- verbreden financieel draagvlak: werven van particuliere donateurs ('vrienden van het festival'), m.n. onder terugkerende bezoekers
- streven naar eerlijke beloning voor artiesten en festivalpersoneel

Promotiedoelstellingen:

- werven breder publiek, qua leeftijd en achtergrond, ook afkomstig van buiten de regio, via advertising, free publicity en samenwerking met Gouden Rand-project
- benadrukken uniciteit festival: ook bekende artiesten passen hun programma aan omgeving aan, doen hier soms try-outs van nieuwe programma's
- marktconforme ticketprijzen, met aparte kortingsacties voor lokale bevolking

Bijlage 3: Verantwoording codes cultuursector 2024

	Code diversiteit en inclusie	Code Cultural Governance	Code fair practice
Startpositie	In het verslagjaar 2024 bestaat het stichtingsbestuur uit drie vrouwen en twee mannen. Festivalleiders Minke van der Velde (vervangen door Mirjam van der Heide i.v.m. zwangerschapsverlof) en Renée Trentelman werken met een jong en vrouwelijk team. ‘Diversiteit en inclusie’ worden ook gerelateerd aan de specifieke context van de regio Eemsdelta: de agrarische omgeving, de dorpsgemeenschappen, demografie en sociaal-culturele achtergrond zijn hierbij van belang. TNHB besteedt veel aandacht aan de inzet op betrokkenheid van lokale bevolking en partners (vrijwilligers, dorps- en kerkcommissies, ondernemers, mensen met een beperking, etc.).	Het stichtingsbestuur heeft een directiereglement en statement verklaring opgesteld en openbaar gemaakt, waarin wordt gereflecteerd op de Governance Code Cultuur. Het bestuur is een bestuur op afstand, faciliteert en controleert. De afzonderlijke bestuursleden hebben geen belangen in of bij het festival. De bestuursleden voldoen aan de Balkenende norm.	TNHB zet in op een transitie van fair-share naar fair-pay beloning volgens de fair-practice code, wat een stijging in personeelskosten betekent. Deze stap sluit aan bij de wens om medewerkers structureel eerlijk te belonen, met aandacht voor duurzame werkrelaties en kwaliteit. Alle artiesten zijn op faire wijze uitbetaald.
Doelstelling verslagjaar	Naast het samenstellen van een zo breed en verrassend mogelijk programma, lag de focus ook op het actief betrekken van inwoners uit de gemeente Eemsdelta en omliggende gemeenten, zowel als vrijwilliger of deelnemer aan de professionele podiumkunsten, als in de rol van festivalbezoeker. Met deze aanpak streven we naar een verbreding van het publieksbereik: naast het traditionele, voornamelijk stedelijke cultuurpubliek willen we juist ook plattelandsbewoners aanspreken en van harte welkom heten bij het festival. We streven naar duurzame samenwerkingen met partners uit de regio. Door nauw samen te werken met lokale organisaties, culturele instellingen en de gemeente Eemsdelta, bouwen we aan een	Het bestuur van Terug naar het begin handelt actief volgens de acht principes van de Governance Code Cultuur. De maatschappelijke doelstelling staat centraal en wordt verankerd via statuten, statement verklaring, directiereglement en de jaarlijkse publieksenquêtes. Bestuursleden opereren onafhankelijk en onbezoldigd, en handelen integer, met een duidelijke rolverdeling ten opzichte van de projectleiders. Het bestuur is verantwoordelijk voor risicobeheersing, beleidsbewaking en een veilige, eerlijke werkomgeving, onder meer via beleid gebaseerd op de Fair Practice Code en Code Culturele Diversiteit. Er wordt professioneel toezicht gehouden met regelmatige vergaderingen en zelfreflectie. De huidige bestuursstructuur is divers van samenstelling en wordt in 2025	Zie hierboven.

	stevig netwerk dat het festival niet alleen inhoudelijk verrijkt, maar ook stevig verankert in de regio.	verder versterkt, met nadruk op inclusie. Zo waarborgt TNHB een transparante, integere en toekomstgerichte organisatie.	
Activiteiten en ontwikkelingen in verslagjaar	Terug naar het begin hanteert diversiteit en inclusie als leidraad voor zowel programmering als publiciteit. Niet alleen vanuit een maatschappelijke verantwoordelijkheid, maar vooral ook om het programma zo gevarieerd en verrassend mogelijk te maken. Dit streven komt tot uiting in de selectie van artiesten, kunstenaars en andere betrokkenen, én in het actief verbreden van het publieksbereik en de participatie. Voor het seizoen 2024 werd een gerichte publiekscampagne opgezet, waarbij inwoners van de gemeente Eemsdelta korting kregen op de entreprijs. Daarnaast worden bewoners nadrukkelijk onderdeel van het festival, onder meer via 'kijk-ommetjes' — kleinschalige wandelingen die ontmoeting stimuleren tussen festivalbezoekers en lokale bewoners, tussen stad en platteland. De nieuwe centrale ontmoetingsplek in Oosterwijtwerd speelde hierin een verbindende rol. Samenwerkingen met partners als Noordstaat, het Prins Claus Conservatorium, Academie Minerva en diverse regionale zorginstellingen zijn voortgezet en verder versterkt.	TNHB hecht waarde aan het welzijn van team, vrijwilligers en deelnemers en heeft twee vertrouwenspersonen. Ook wordt verwezen naar Mores, het meldpunt voor ongewenste omgangsvormen in de culturele sector. Alle betrokkenen zijn geïnformeerd; de vertrouwenspersonen staan op de website. In het kader van de aangescherpte wet- en regelgeving rondom schijnzelfstandigheid is onderzocht of de huidige zzp-constructies van de teamleden hiermee in overeenstemming zijn. Op basis van de aard van de werkzaamheden en de mate van zelfstandige uitvoering is geconcludeerd dat de bestaande constructie op dit moment verdedigbaar is en kan worden gehandhaafd.	Om de hogere personeelskosten te bekostigen, maakte TNHB gebruik van een aanvullende financiering voor versterking van de cultuursector door de gemeente Eemsdelta.
Stand van zaken eind van het jaar en welke doelstellingen voor komend jaar	Kijkend naar de activiteiten en ontwikkelingen heeft TNHB mooie stappen gezet op het gebied van diversiteit en inclusie. In doelstellingen wil het bestuur van Terug naar het begin zich in 2025 versterken met een nieuwe collega, met	Het bestuur heeft geen belangen die samenvallen met de belangen van het festival. Het bestuur heeft een adviserende en controlerende functie. Het nieuwe bestuur heeft haar rol vastgelegd in een bestuurscode.	Naast het hanteren van een faire beloning voor artiesten, is er behoefte aan een sterkere financiële basis om ook de organisatie en betrokken zzp'ers een betere rechtspositie te kunnen bieden. Het is wenselijk dat overheden en fondsen hiermee rekening

	diversiteit en inclusie als belangrijke uitgangspunten. Toegankelijkheid krijgt komend jaar extra aandacht, met focus op bereikbaarheid, verblijf en voorzieningen. Een breder en jonger publiek (30+) blijft een prioriteit. TNHB richt haar marketingstrategie voor de komende jaren op het bereiken van cultuurminnende stedelingen en andere doelgroepen, met advertenties in SPOT Groningen en samenwerkingen met hogescholen, universiteiten, musea en andere culturele initiatieven. De inhoudelijke koers blijft gericht op verrassende, laagdrempelige programmering die aansluit bij zowel vaste als nieuwe doelgroepen.	Onze ambitie is om als bestuur en organisatie samen te werken vanuit een duidelijke taakverdeling en in een cultuur van vertrouwen en wederzijds respect. We streven naar een veilige en inclusieve werkomgeving, waarin het welzijn van medewerkers en betrokkenen centraal staat. Een vertrouwenspersoon is laagdrempelig bereikbaar, en integriteit staat hoog in het vaandel. Om de continuïteit en bestuurlijke kwaliteit te waarborgen, wil het bestuur zich versterken met een nieuw 'junior bestuurslid' en wordt intern het gesprek gevoerd over het opstellen van een rooster van aftreden. Ook wordt er ingezet op een duidelijke afsprakenstructuur met de artistiek en zakelijk leider, inclusief het voeren van regelmatige functioneringsgesprekken.	houden bij hun bijdragen en beleidsvorming. Het festival streeft ernaar om personeel eerder in het proces te betrekken om werkdruk beter te spreiden. Daarnaast wordt onderzocht hoe het huidige fair share-principe kan doorgroeien naar fair pay, met als uitgangspunt de CAO Poppodia en Festivals.
--	---	---	--